

Konferencija „Zipio draugų“ programos galimybės ugdant vaiko socialinę kompetenciją

„Socialinės kompetencijos ugdymas sėkmingai kiekvieno vaiko ateičiai“

Dr. Ramutė Skripkienė
Nacionalinis egzaminų centras

Alytus, 2015 m. balandžio 3 d.

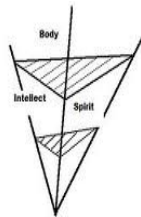
Pranešimo tikslai

Išryškinti programos „Zipio draugai“ privalumus ugdant vaikų socialinę kompetenciją.

Akcentuoti socialinių ir emocinių gebėjimų reikšmę kiekvieno vaiko ateičiai.

Trumpai pristatyti užsienyje ir Lietuvoje atliktų programos „Zipio draugai“ poveikio tyrimų rezultatus.

Programos „Zipio draugai“ privalumai

Ji moko vaikus kasdieninių sunkumų įveikimo būdų ir didina jų populiarumą tarp bendraamžių

Ji moko vaikus, kaip išgyventi ypatingas stresines situacijas: artimo žmogaus netektį, tėvų skyrybas, atstūmimą

Ji atitinka priešmokyklinio ugdymo prioritetus – priešmokyklinio ugdymo turinys orientuotas į vaiko gyvenimui ir ugdymuisi reikalingų socialinių bei kultūrinių kompetencijų plėtojimą

Ji atlieka prevencinį darbą – gerai besijaučiantis vaikas, gebantis pats rasti išeitį iš sudėtingų situacijų, o, reikalui esant, kreiptis pagalbos, neieškos nusiramino vartodamas kvaišalus, nesirinks savižudybės, kaip paskutinės išeities

Ko mokosi programoje „Zipio draugai“ dalyvaujantys vaikai?

Mokosi atpažinti savo ir kitų jausmus, juose susivokti, pavadinti jausmus ir išreikšti sau bei kitiems priimtinais būdais.

Ko mokosi programoje „Zipio draugai“ dalyvaujantys vaikai?

Mokosi suprasti, jog kiekvienas turi teisę jausti ne tik malonius, bet ir sunkius jausmus, ir tai nėra negražu ar gėdinga.

Ko mokosi programoje „Zipio draugai“ dalyvaujantys vaikai?

Mokosi drauge
ieškoti išeičių,
padedančių
išspręsti kritinę
situaciją
neįskaudinant kitų.

Ko mokosi programoje „Zipio draugai“ dalyvaujantys vaikai?

Mokosi atsipalaiduoti, išsikalbėti ar rasti kitų būdų, padedančių sumažinti sunkių jausmų (pykčio, pavydo, skausmo ir kt.) keliamą įtampą ir taip pasijusti geriau.

Ko mokosi programoje „Zipio draugai“ dalyvaujantys vaikai?

Mokosi padėti sau, prašyti kito pagalbos, pastebėti, kada kitas jaučiasi blogai ir bandyti jam padėti, ieškoti pagalbos kitiems.

Ko mokosi programoje „Zipio draugai“ dalyvaujantys vaikai?

Mokosi bendrauti, kalbėtis, išklausyti kitus ir gerbti jų nuomonę, laikytis taisyklių ir įvairių susitarimų.

Ko išmoksta programoje „Zipio draugai“ dalyvaujantys vaikai?

Išmoksta kontroliuoti savo jausmus ir elgesį. Išmoksta pasakyti tai, kas skaudina, o ne muštis, erzinti, keršyti.

Pripranta pasidalyti savo liūdesiu, nerimu, o ne užsisiklęsti savyje. Supranta, kad kiekvienas žmogus ką nors panašaus išgyvena.

Pripranta ir išmoksta ieškoti ir prašyti pagalbos, o ne saugoti „juodas paslaptis“, išdrįsta kalbėtis apie „blogus“ jausmus ir bėdas.

Išmoksta prisitaikyti prie naujų aplinkybių, lengviau susiranda draugų.

Natūraliai priima savo klaidas, ieško būdų jas ištaisyti.

Ką žinome apie rezultatus?

Kaip socialinė kompetencija ugdoma mokykloje?

Ko siekiama?

- Ugdant socialinę kompetenciją mokykloje siekiama, kad vaikas į žmones ir pasaulį žvelgtų pagarbiai, noriai bendrautų ir bendradarbiautų, atsakingai dalyvautų savo klasės gyvenime, veiktų kitų labui.

Kaip siekiama šio tikslo?

- Ugdymas planuojamas bendradarbiaujant, remiantis visuminiu mokinių pažinimu, atsižvelgiant į mokinių poreikius, galimybes ir siekius, numatomos vertinimo, įsivertinimo ir refleksijos strategijos, ...
- Mokiniai mokosi aktyviai, įvairiose aplinkose, praktiškai veikdami, bendradarbiaudami, reflektuodami...

Iš ko matome, kad vaikams pavyko išsiugdyti šią kompetenciją?

- Vaikai:
 - pozityviai bendrauja ir bendradarbiauja,
 - gerbia kitų jausmus ir nuomonę,
 - stengiasi elgtis atsakingai, vengia konfliktų,
 - padeda kitiems ir priima pagalbą,
 - ...

Kodėl socialinės kompetencijos ugdymas toks svarbus kiekvieno vaiko ateičiai? Ar to pakanka?

- Tyrimai rodo, jog siekiant **padėti vaikams pasirengti *gyventi besikeičiančiame pasaulyje, drąsiai priimti iššūkius*** ir mokytis visą gyvenimą, nepakanka tik socialinės kompetencijos.
- Programa „Zipio draugai“ yra gana universali, todėl jos **turinyje esama prielaidų visų bendrųjų kompetencijų – *mokėjimo mokytis, komunikavimo, socialinės, pažinimo, iniciatyvumo ir kūrybingumo, asmeninės*** – ugdymui.
- Yra pagrindo manyti, jog artimiausiai vaiko ateičiai – **sėkmingam mokymuisi mokykloje – *didžiausią poveikį turi anksti išlavėję socialiniai ir emociniai gebėjimai***, kurie sukuria stiprų pagrindą tolesnei **socialinės ir asmeninės** kompetencijų plėtotei mokykloje.

Kodėl socialiniai ir emociniai gebėjimai tokie svarbūs būsimam mokiniui?

- Mokslininkai nuo seno tyrinėja mokinių mokymosi rezultatus ir ieško faktorių, galinčių paaiškinti sėkmingesnio mokymosi priežastis ir padėti mokykloms atskleisti esmines ugdymo efektyvumo ir kokybės gerinimo sąlygas ir prielaidas.
- Dar 1997 m. Mokslininkų grupė (Elias, M. J., Zins, J. E., Weissberg, R. P., Frey, K. S., Greenberg, M. T., Haynes, N. M., Kessler, R., Schwab-Stone, M. E., & Shriver, T. P. (1997). *Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators.*) nustatė, jog mokyklos sėkmingiausiai atliktų savo edukacinę misiją, jei **integruotai ugdytų savo mokinių akademinis, socialinius ir emocinius gebėjimus.**

Kodėl socialiniai ir emociniai gebėjimai tokie svarbūs būsimam mokiniui?

- Mokslininkai pastebėjo, kad minėti gebėjimai mokyklose **dažniausiai ugdomi nenuosekliai ir fragmentiškai**, sutelkiant dėmesį tai į prevencines sveikatos stiprinimo, tai saugumo, tai pilietiškumo ugdymo ar kitokias programas, tačiau sistemingai plėtojant ir skatinant vaikų socialinę-emocinę raidą galima pasiekti daug geresnių neakademiinių rezultatų.
- Dar daugiau, įrodyta, jog **socialiniai ir emociniai gebėjimai turi esminį poveikį akademiniam mokinių pasiekimams ir įtakos mokymuisi visą gyvenimą**. Mokslininkai socialinių ir emocinių gebėjimų ugdymą sieja su galimybe pagerinti mokinių požiūrį į mokymąsi, elgseną ir mokymosi pasiekimus. Tęsdama šios srities tyrimus mokslininkų grupė mokliškai pagrindė socialinės ir emocinės elgsenos įtaką sėkmingam mokymuisi ir tolesniam gyvenimui.

Programos „Zipio draugai“ privalumas – integruotas socialinių ir emocinių gebėjimų ugdymas

- ❖ Kadangi programa „Zipio draugai“ taip pat moko vaikus geriau pažinti savo ir kitų jausmus, ugdo empatiją, moko atsispirti neigiamai įtakai, valdyti savo emocijas ir jausmus, saugiai elgtis ir gyventi, galime tvirtinti, jog įgyvendindami šią programą, pvz., priešmokyklinėse grupėse, **integruotai ugdome vaikų socialinę ir asmeninę kompetencijas, tuo pačiu kuriame prielaidas sėkmingam tolesniam mokymuisi.**
- ❖ **Integruotas minėtų kompetencijų ugdymas turi išskirtinį poveikį mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, mokymuisi.** Jungtinėje karalystėje atlikti moksliniai tyrimai rodo, jog programa „Zipio draugai“ **padėjo autistinio spektro sutrikimų turintiems vaikams**, kuriems ypač aktualūs socialiniai ir emociniai gebėjimai. (Daugiau informacijos galima rasti **Partnership for Children** interneto tinklapyje <http://www.partnershipforchildren.org.uk/>)

Ką atskleidžia tyrimų rezultatai?

Programos „Zipio draugai“ įgyvendinimo Airijos pradinėse mokyklose įvertinimas 2010 m.

Svarbiausios išvados:

- ❖ Tyrimo rezultatai parodė bendrą reikšmingą **teigiamą programos „Zipio draugai“ poveikį vaikų emocinio raštingumo gebėjimams**. Šioje programoje dalyvavusių vaikų savimonės, savikontrolės, motyvacijos, empatijos ir socialiniai įgūdžiai labai pagerėjo lyginant su atitinkamais kontrolinės grupės vaikais (**pagerėjo vaikų socialiniai ir verbalinio bendravimo įgūdžiai, jų gebėjimas suvaldyti jausmus ir tarpusavio santykiai**).
- ❖ „Zipio draugų“ programoje dalyvavę vaikai turėjo didesnę sunkumų įveikimo būdų arsenalą negu kontrolinės grupės dalyviai.
- ❖ Gerokai sumažėjo tiriamosios grupės vaikų hiperaktyvumas lyginant su kontroline grupe.

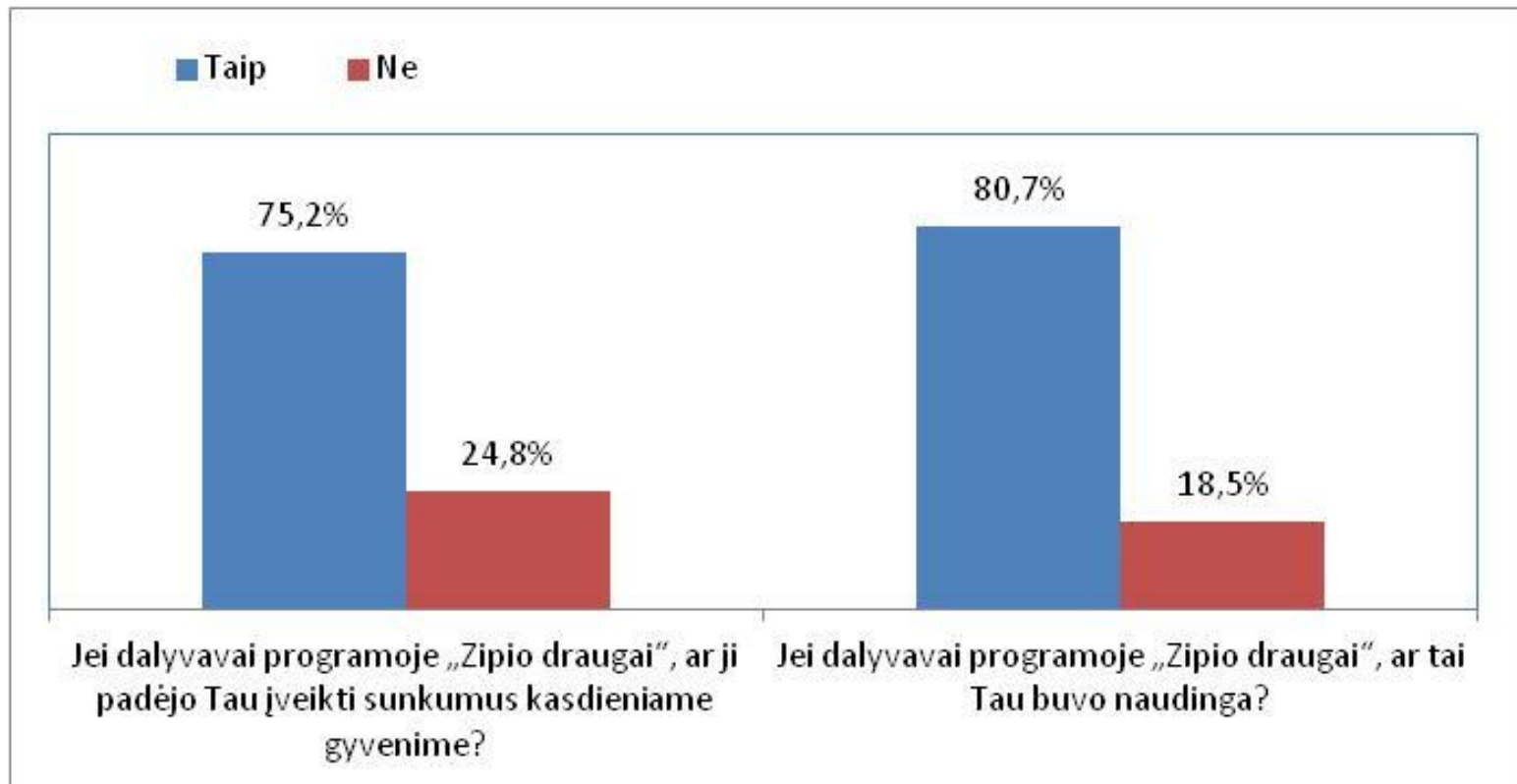
Didėjantis pripažinimas, kad ugdant vaikų socialinius ir emocinius gebėjimus pagerėja jų mokymosi įgūdžiai ir pasiekimai, patvirtina tokių programų, kaip „Zipio draugai“, vertę ir jų integravimo į mokyklos aplinką naudą.

Ką atskleidžia tyrimų rezultatai?

Nacionaliniai 4 klasės mokinių pasiekimų tyrimai / 2014 m.

- ❖ Vykdamas 2014 metų NMPT specialiais klausimynais buvo apklausti 374 ketvirtokai. Tarp jų buvo 109 mokiniai (**daugiau kaip 29% apklaustųjų**), kurie būdami darželyje arba mokykloje dalyvavo programoje „Zipio draugai“.
- ❖ Mokinių buvo klausama, ar jie dalyvavo **kitose prevencinėse programose**. Aiškiai įvardijo, kad dalyvavo: „Olweus“ programoje – 8 mokiniai (2,1% apklaustųjų); programoje „Antras žingsnis“ – 4 mokiniai (1% apklaustųjų).
- ❖ Mokiniai atsakė į daugiau kaip **110 klausimų apie save, savo šeimą, mokyklą, draugus, mokytojus, savo savijautą, patiriamus sunkumus ir išsiugdytus gebėjimus**.

Ketvirtokų nuomonė apie programos poveikį (2014 m.)

Keletas svarbesnių išvadų:

2014 metais 80,7%
(2012 m. - 76%)
mokinių, prieš
ketverius metus
dalyvavusių „Zipio
draugų“ programoje,
teigė, kad Programa
jiems buvo **naudinga**.

Net ir praėjus
ketveriems metams
po dalyvavimo „Zipio
draugų“ programoje,
jos **poveikis**
mokiniam **vis dar**
pastebimas ir
statistiškai
reikšmingas.

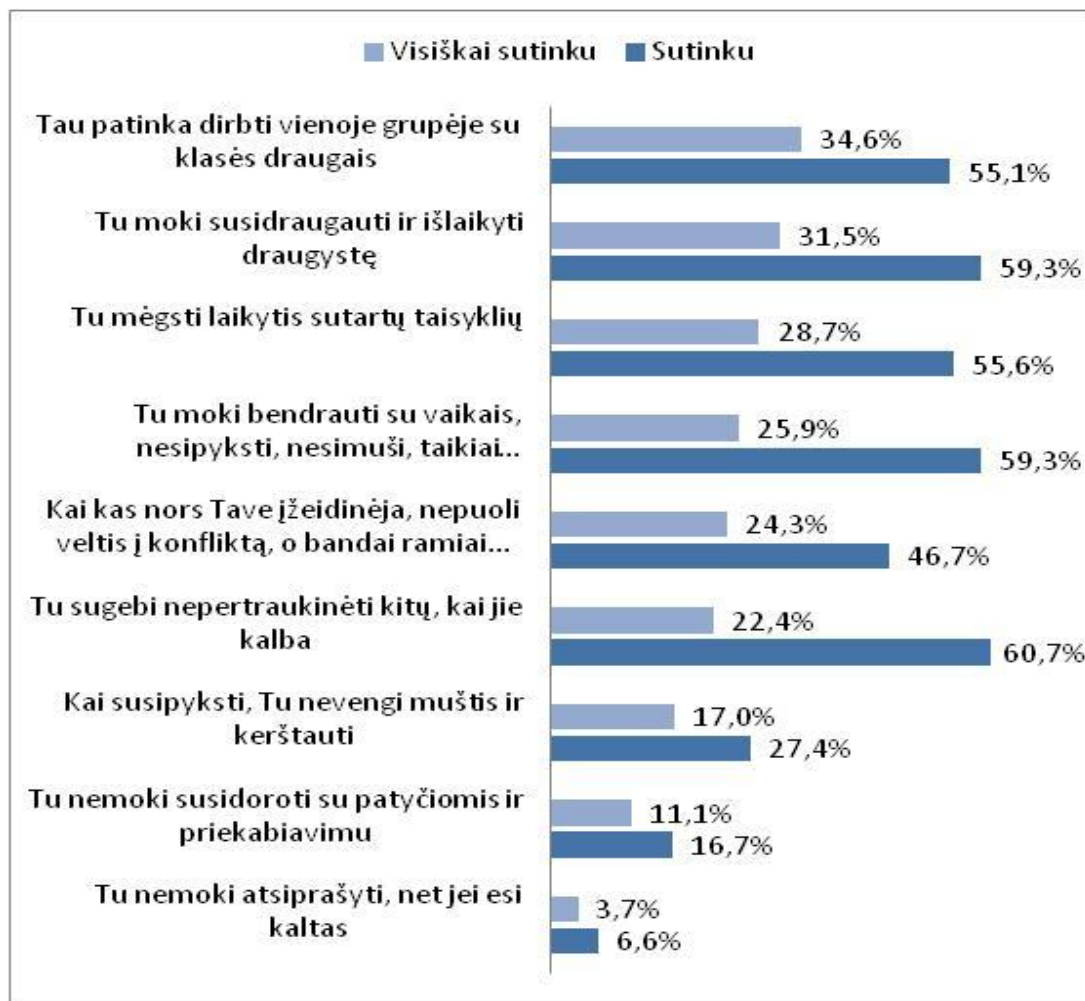
Būtent tie gebėjimai,
kuriuos ugdo „Zipio
draugų“ programa,
labai svarbūs
mokiniam, kad jie
mokykloje **gerai**
jaustųsi ir patirtų
mažiau patyčių.

Atsparesni
patyčioms tie
mokiniai, kurie turi
geresnius
bendravimo, savęs
reguliavimo,
komunikavimo ir
problemų sprendimo
gebėjimus.

4 klasės mokinių apklausos rezultatai / 2014 m. (1)

Ar sutinki su šiais teiginiais apie save?

Atsakymai: **VISIŠKAI SUTINKU / SUTINKU**

90,8 % ZD
teigia, jog
moka
susidraugauti
ir išsaugoti
draugystę.

4 klasės mokinių apklausos rezultatai / 2014 m. (1)

Ar sutinki su šiais teiginiais apie save?

Atsakymai: **VISIŠKAI SUTINKU / SUTINKU**

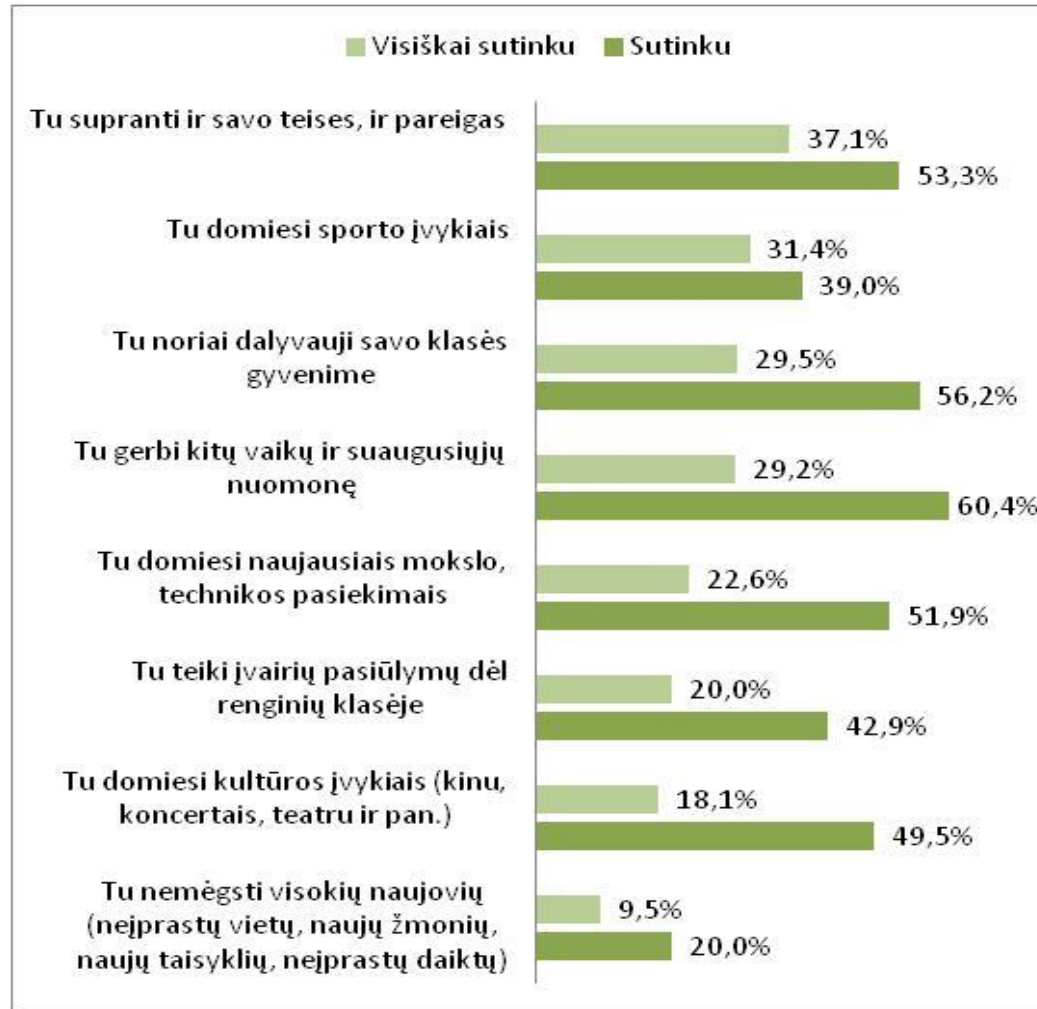

94,2 % ZD teigia, jog jiems gerai sekasi bendrauti su suaugusiais.

4 klasės mokinių apklausos rezultatai / 2014 m. (2)

Ar sutinki su šiais teiginiais apie save?

Atsakymai: **VISIŠKAI SUTINKU / SUTINKU**

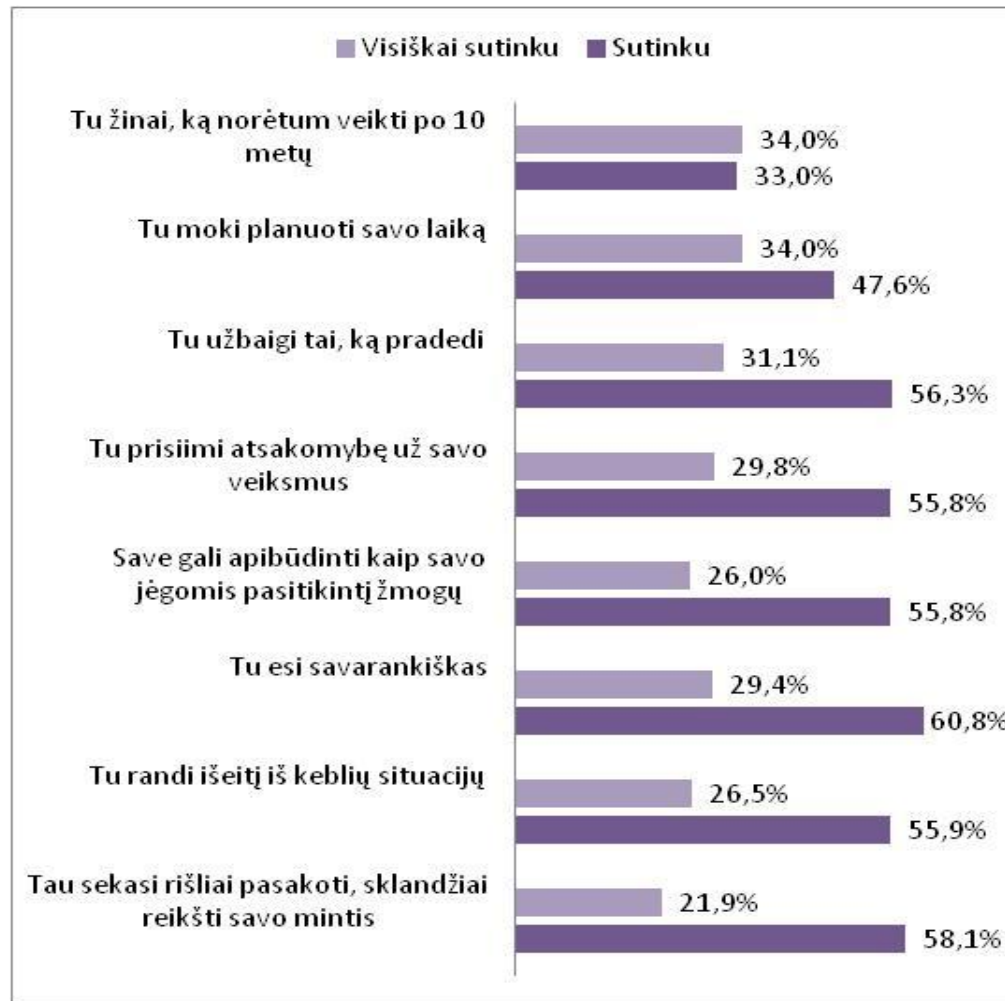

90,4 % ZD teigia, jog supranta ir savo teises, ir pareigas.

4 klasės mokinių apklausos rezultatai / 2014 m. (2)

Ar sutinki su šiais teiginiais apie save?

Atsakymai: **VISIŠKAI SUTINKU / SUTINKU**

90,2 % ZD
teigia, jog save
laiko
savarankiškais

Kokie gebėjimai padeda mokiniams gerai jaustis mokykloje ir išvengti patyčių? (1)

„ZIPIO GEBĖJIMŲ“ SEPTINTUKAS (2012 m. NMPT):

- Tu moki bendrauti su kitais vaikais, nesipyksti, nesimuši, taikiai išsprendi problemas.
- Tu mėgsti laikytis sutartų taisyklių.
- Tu sugebi padėti kitiems įveikti bendravimo sunkumus.
- Tu gerbi kitų vaikų ir suaugusiųjų nuomonę.
- Tau sekasi rišliai pasakoti, sklandžiai reikšti savo mintis.
- Tu randi išeitį iš keblių situacijų.
- Tu moki planuoti savo laiką.

Koreliacija su *geros savijautos mokykloje rodikliu* (0,51).

Koreliacija su *patyčių pojūčio rodikliu* (0,25).

Koreliacija su pripažintu „Zipio draugų“ programos naudingumu (0,19).

(Paaiškina atitinkamai maždaug 25%, 6% ir 4% geresnių rezultatų atvejų.)

Kokie gebėjimai padeda mokiniams gerai jaustis mokykloje ir išvengti patyčių? (2)

„ZIPIO GEBĖJIMŲ“ PENKETUKAS (2012 m. NMPT):

- Tau patinka dirbti vienoje grupėje su klasės draugais.
- Tau sekasi įveikti vienatvę ir atstūmimą.
- Tu sugebi padėti kitiems įveikti bendravimo sunkumus.
- Tau sekasi išsiaiškinti, sklandžiai reikšti savo mintis.
- Tu randi išeitį iš keblių situacijų.

Koreliacija su *geros savijautos mokykloje rodikliu* (0,46).

Koreliacija su *patyčių pojūčio rodikliu* (0,22).

Koreliacija su pripažintu „Zipio draugų“ programos naudingumu (0,22).

(Paaiškina atitinkamai maždaug 21%, 5% ir 5% geresnių rezultatų atvejų.)

Ką atskleidžia tyrimų rezultatai?

VILMORUS atlikta Lietuvos gyventojų apklausa „Prevencinės programos“

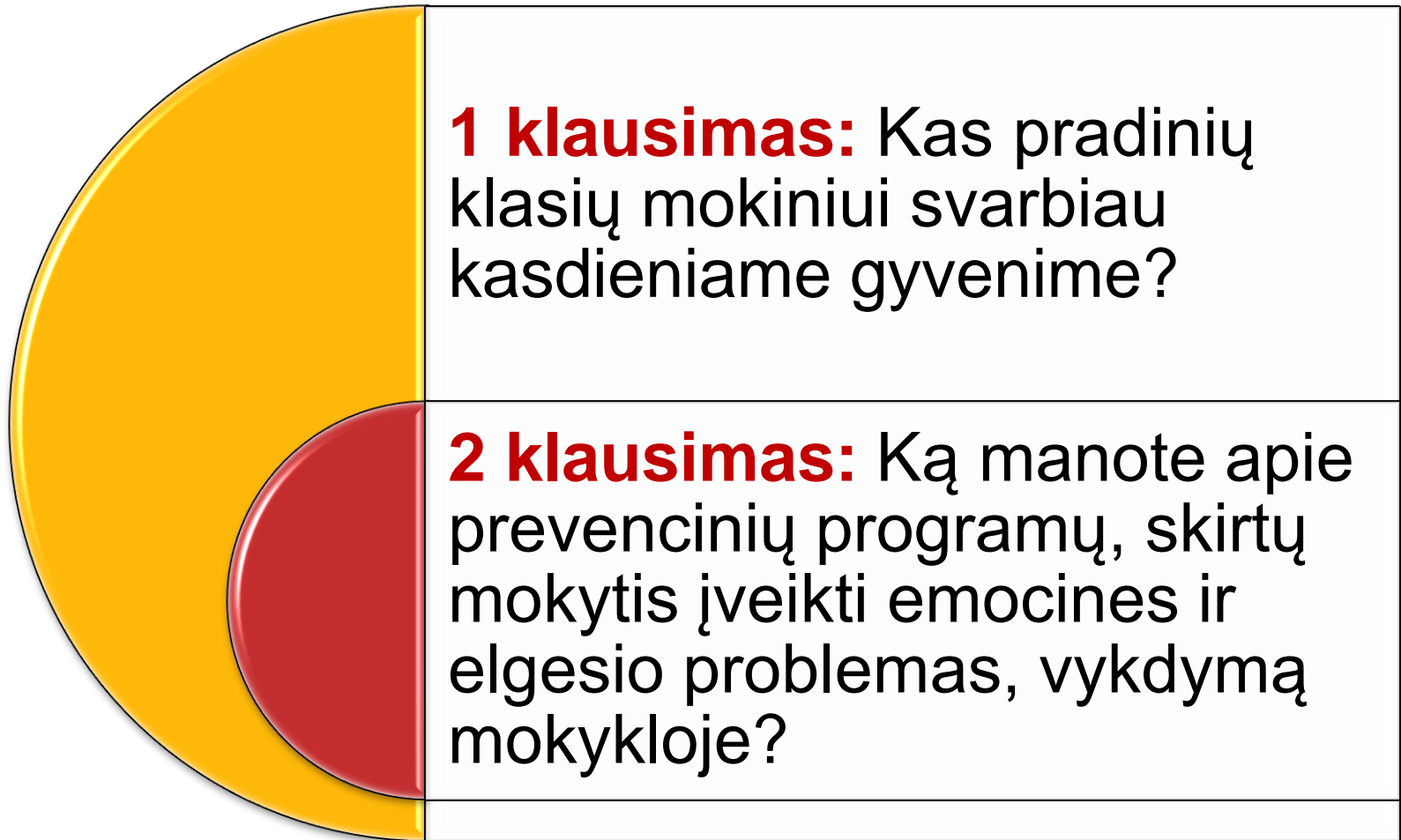
Respondentų skaičius: N=1003.

Tiriamieji: 18 metų ir vyresni gyventojai.

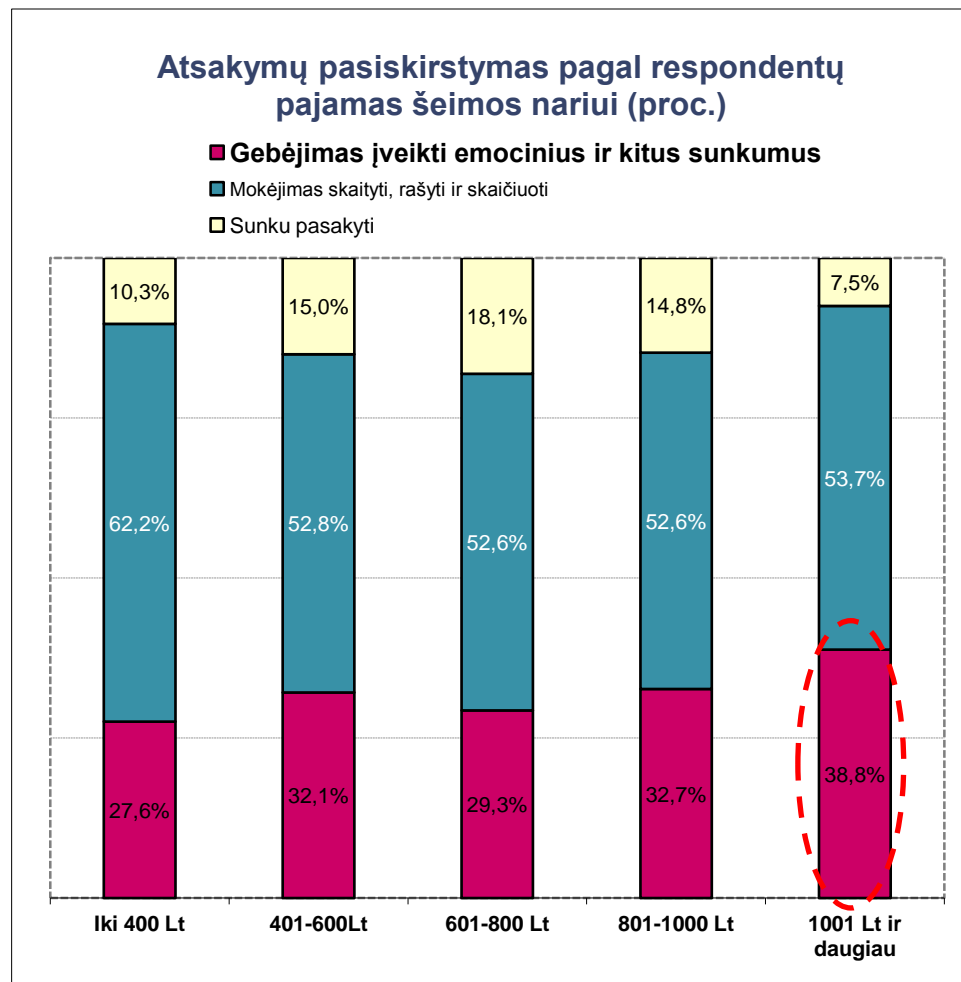
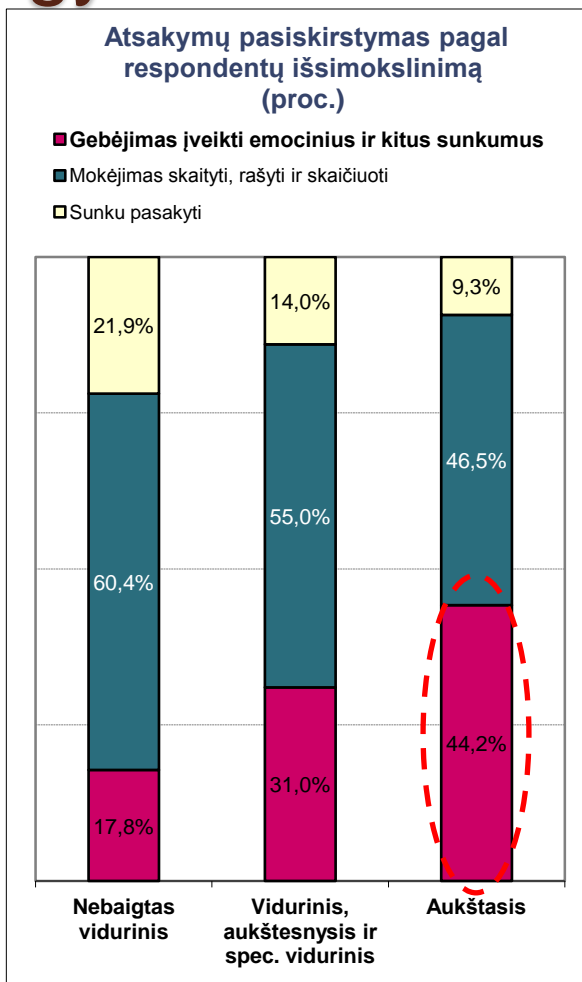
Tyrimo metodas: interviu respondento namuose.

Tyrimas vyko: 17 miestų ir 56 kaimuose.

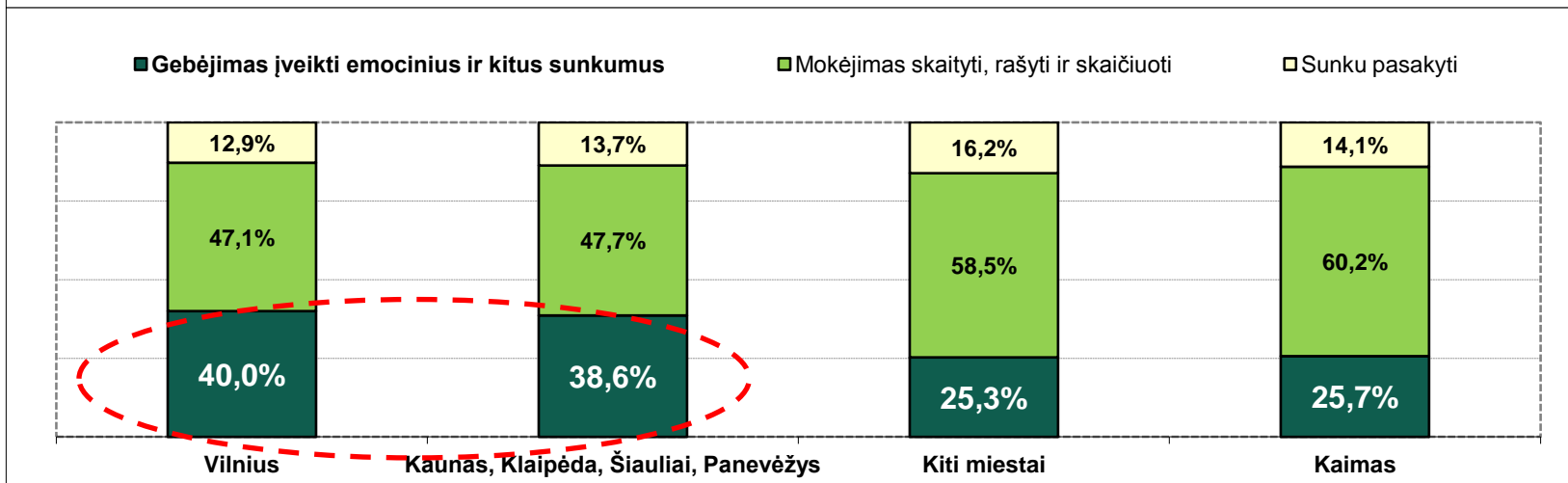
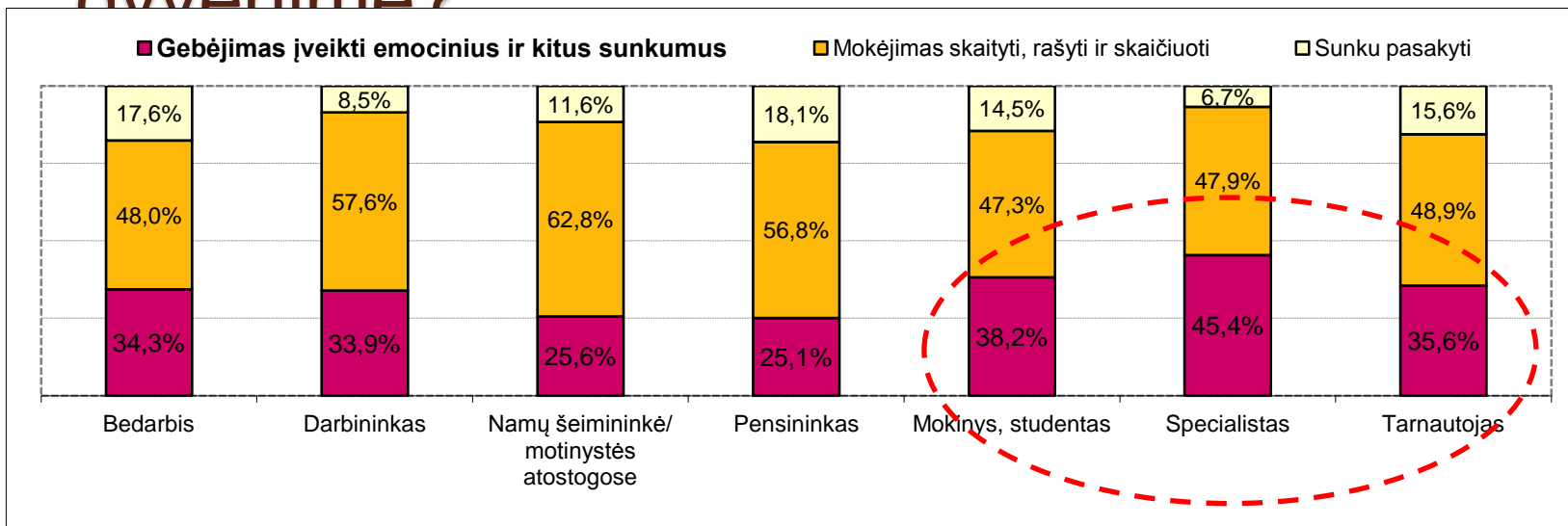
VILMORUS tyrimo klausimai (2012 m.)

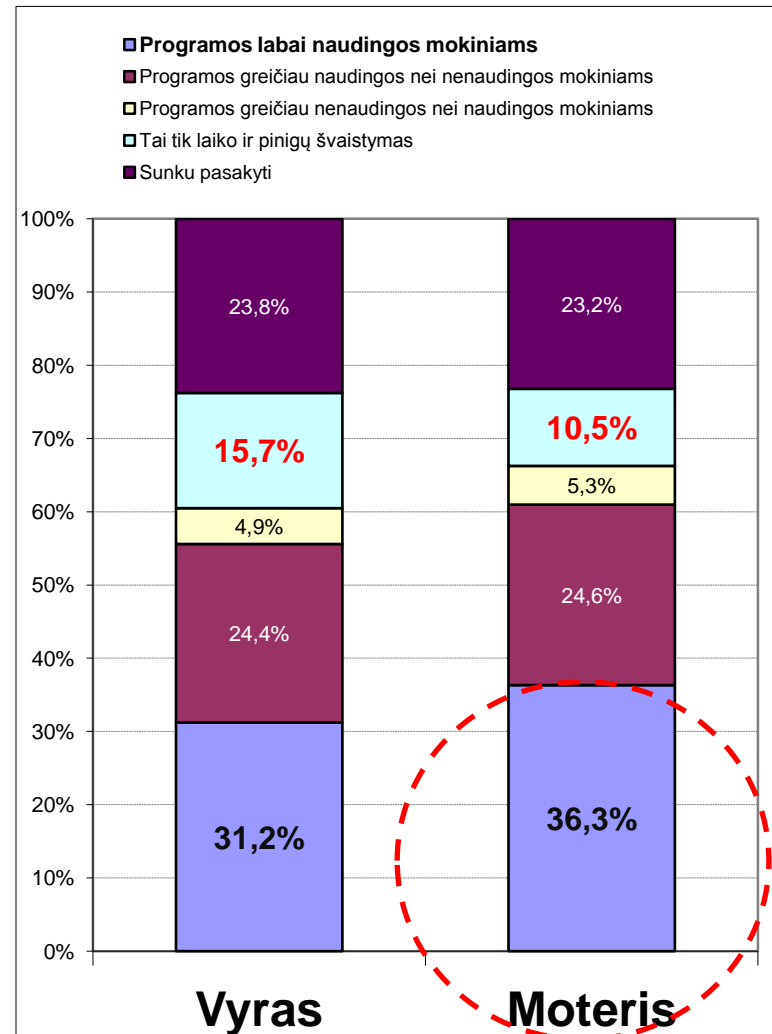
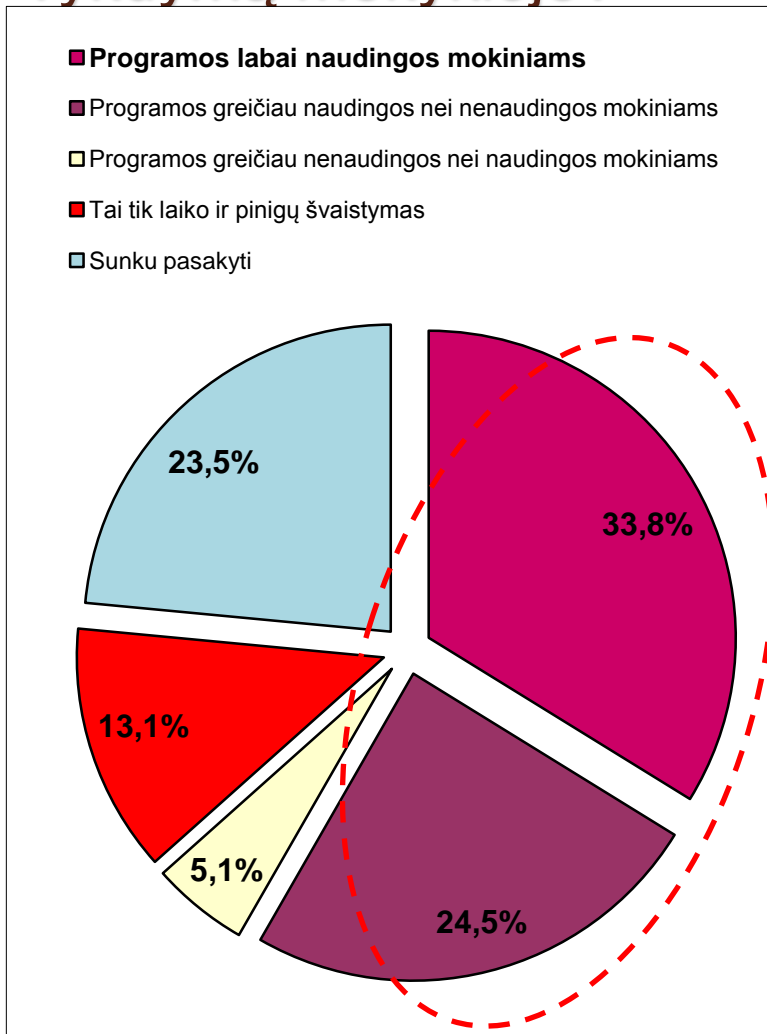
1 klausimas: Kas pradinių klasių mokiniui svarbiau kasdieniame gyvenime?

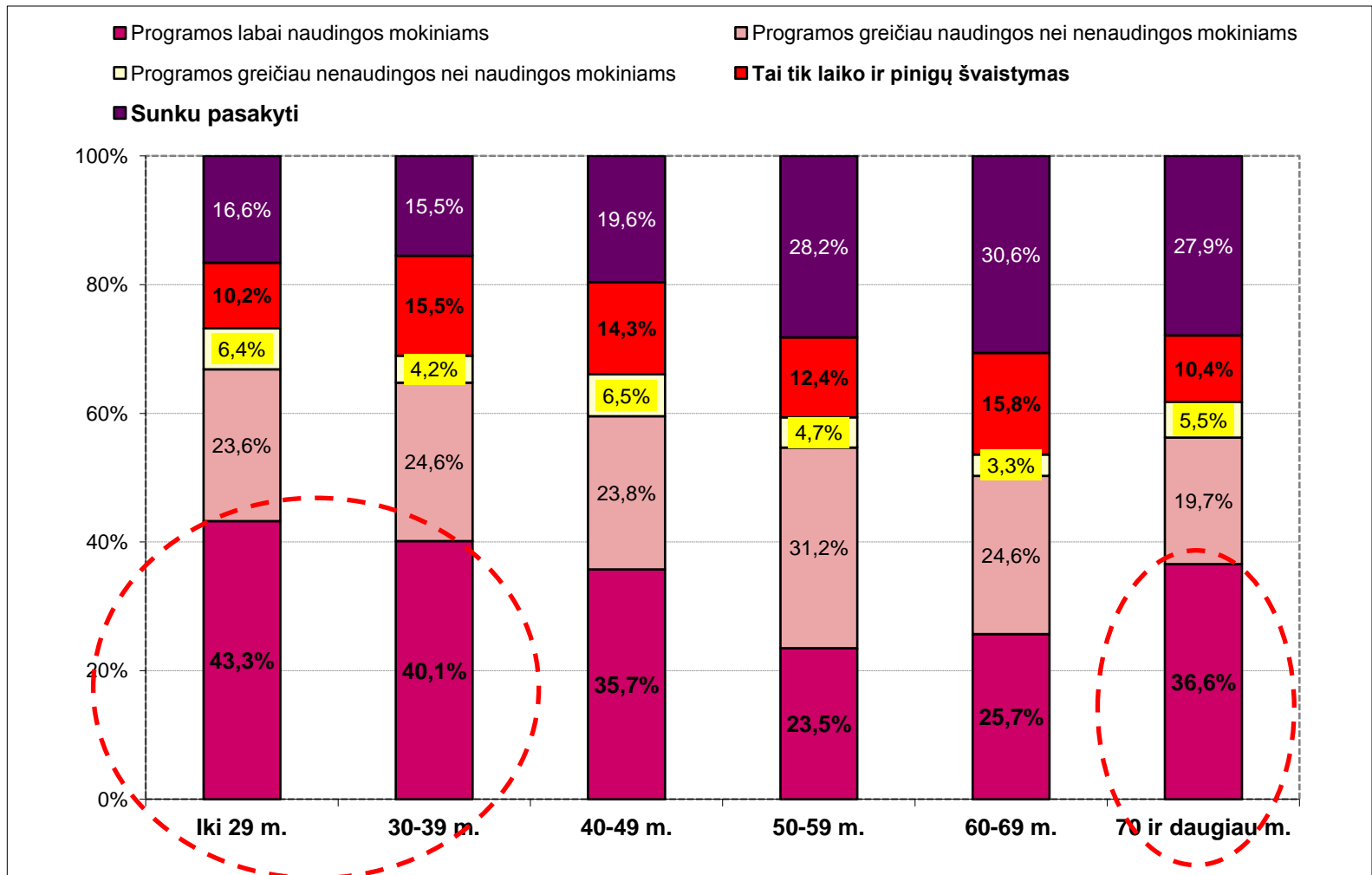
1 klausimas: Kas pradinių klasių mokiniui svarbiau kasdieniame gyvenime?

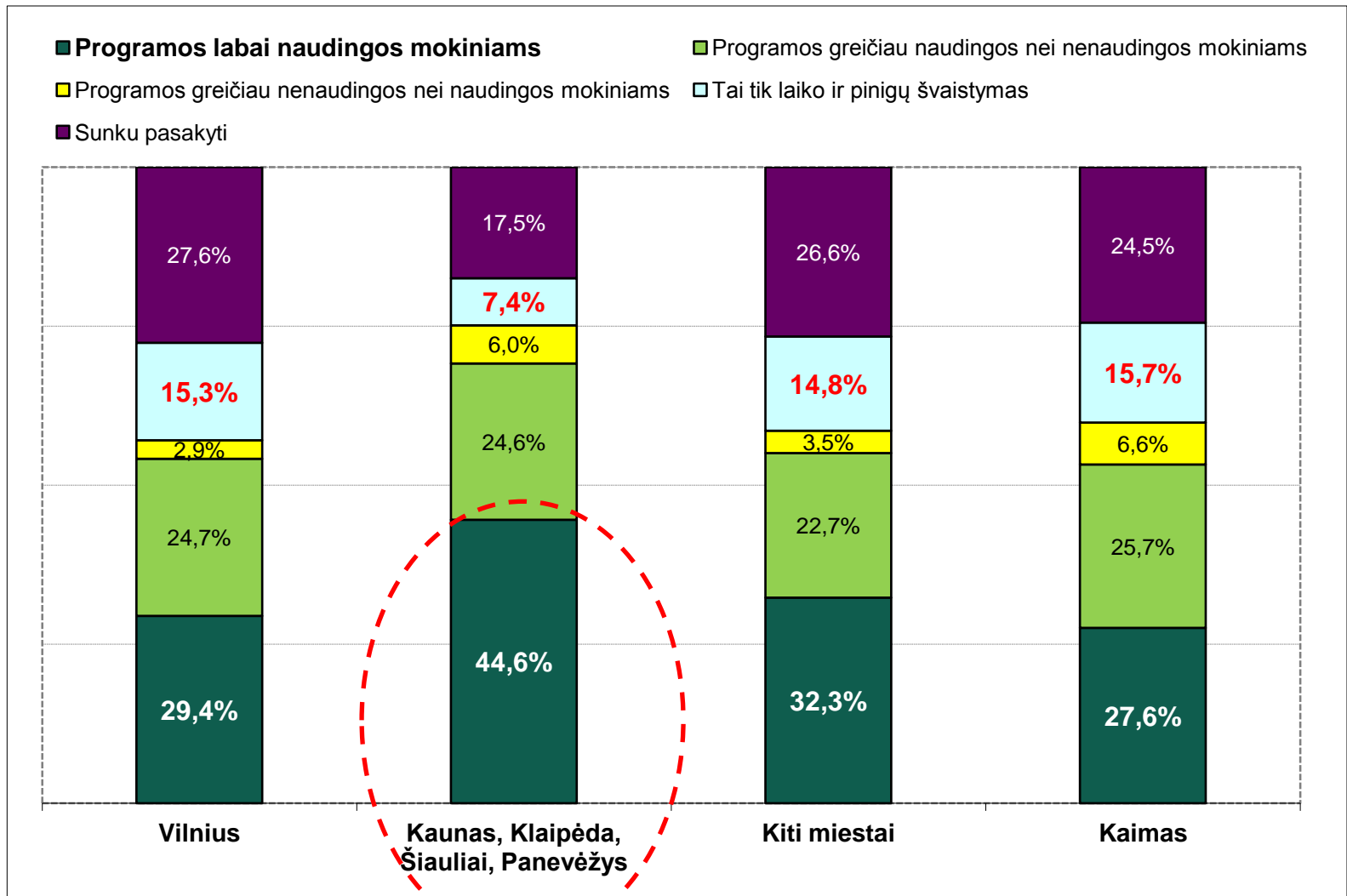
2 klausimas: Ką manote apie prevencinių programų, skirtų mokyti įveikti emocines ir elgesio problemas, vykdymą mokykloje?

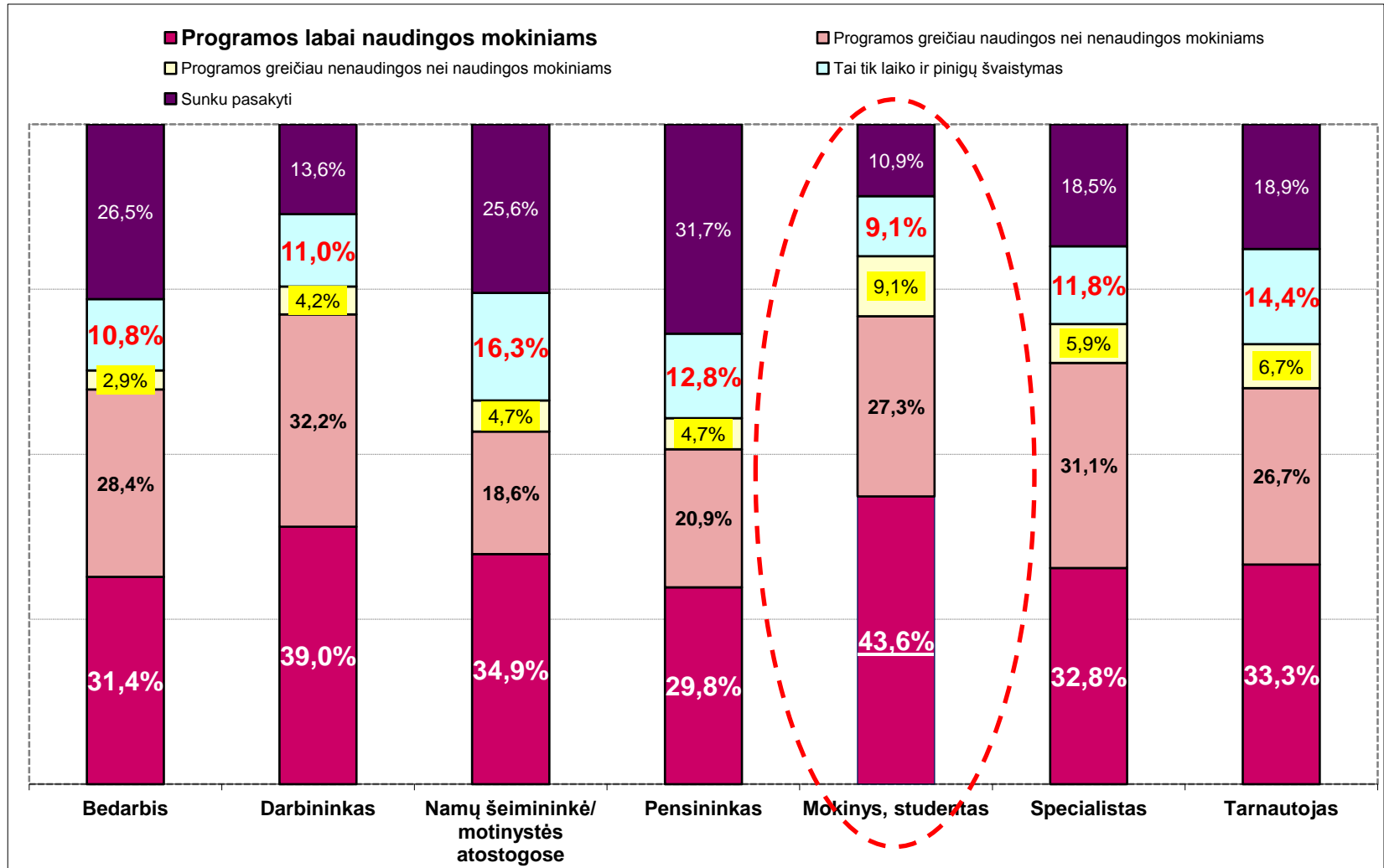
2 klausimas: Ką manote apie prevencinių programų, skirtų mokytis įveikti emocines ir elgesio problemas, vykdymą mokykloje?

2 klausimas: Ką manote apie prevencinių programų, skirtų mokytis įveikti emocines ir elgesio problemas, vykdymą mokykloje?

2 klausimas: Ką manote apie prevencinių programų, skirtų mokytis įveikti emocines ir elgesio problemas, vykdymą mokykloje?

Šaltiniai

Elias, M. J., Zins, J. E., Weissberg, R. P., Frey, K. S., Greenberg, M. T., Haynes, N. M., Kessler, R., Schwab-Stone, M. E., & Shriver, T. P. (1997). Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators.

Aleisha M. Clarke ir Margaret M. Barry. Vaikų emocinės sveikatos ugdymo programos „Zipio draugai“ įgyvendinimo Airijos pradinėse mokyklose įvertinimas: ataskaitos santrauka. - Sveikatos ugdymo tyrimų centras (HPRC), Golvėjaus nacionalinis Airijos universitetas, 2010 m. kovas. Visą ataskaitą (PDF formato bylą) galima parsisiųsti iš šios svetainės: <http://www.nuigalway.ie/hprc>

P. Gudynas, D. Bigelienė, J. Dargytė, E. Melnikė, R. Skripkienė. Nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų (NMPT) 2012 m. rezultatai: „Zipio draugų“ programos poveikis ir 4 klasės mokinių „įveikimo“ gebėjimai. (Rankraštis). Nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų (NMPT) 2014 m. Duomenų bazė. Statistinė analizė: J. Dargytė, E. Norkutė.

Prevenčinės programos: reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa. - Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras VILMORUS, 2012 m. kovo mėn.

Socialinis emocinis ugdymas. Kas tai? Kuo gali mums padėti?: švietimo problemos analizė. – ŠAC, 2009, gruodis Nr. 10 (38).

Partnership for Children interneto svetainė: <http://www.partnershipforchildren.org.uk/>

Ačiū už dėmesį!